

ZIYARAT TURIZMIN RAWAJLANDÍRÍWDÍN SOCIALLIQ- EKONOMIKALIQ FAKTORLARÍ

Eshiniyazov Berdiniyaz Ańsatbay ulı
*Ájiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik
pedagogikalıq instituti studentı*

Zıyarat hám tariyxıy-arxeologiyalıq turizm mámleketti sociallıq-ekonomikalıq rawajlandırıwǵa tásir etiwshi úlken áhmiyetke iye.

Tariyxıy qalalardı saqlap qalıwdı rawajlandırıw mámlekettiń ǵalaba xabar quralların, jáhán bazarın, transport hám basqa tarawların rawajlandırǵan jaǵdayda global kólemde jáhán dárejesinde modernizaciya, urbanizatsiya procesine qosılıwı menen óz-ara baylanısqa. Usılar qatarında turizmde zamanagóy ǵalabalıq turizminiń qalıplestiriwine tásir etedi.[1]

Aqırǵı on jıllıqta bul processge kerı tásir kórinisinde, yaǵnıy - ótken dáwirge qayıwǵa qaratılǵan, tariyxıy hám mádeniy ózine tán oy-pikir etip kóriwdi saqlap qalıw jaǵdayı júz berdi. Usıǵan baylanıslı, tárepten tariyxıy-mádeniy turizmniń ózine sáykesligin saqlap, jergilikli dástúrlerdı qayta tiklewde áhmiyetli orın tutadı. Eger xalıqtıń úrp-ádet hám dástúrleri buzılǵan bolsa, olardıń ornına payda bolǵan jańa kórinistegi mádeniyat ilgergi tariyxıy elementlerine eliklew bolıp tabıladı.

Tariyxıy regionlarda turizmdi rawajlandırıwdı kórip shıǵıwda qala hám awıl arasındaǵı qatnasıqlardı analiz etiw zárúrli. Bul jerde qala-region mádeniyatınıń oshaǵı hám mádeniy innovaciya deregi esaplanadı. Urbanizatsiyanıń, atap aytqanda, turizmniń rawajlanıwı munasábeti menen awıl aymaqları hám olardıń xalqı quramalı jaǵdayda qalıp atır.

Tariyxıy-mádeniy turizm turistler ushın dúnya mádeniyatı menen tanısıw hám maǵlıwmat alıw áhmiyetine, rawajlanıp atırǵan qalalar hám regionlar ushın áhmiyetli nátiyjege iye. Biraq, tariyxıy-mádeniy turizm áhmiyetin túsiniw jergilikli xalıq ushında áhmiyetli bolıp baratır. Qalalar hám olardıń xalqı kárxanalardıń investitsiyalarınan, imaratlar ijarasınan, menshik úylerdi girewge beriwden, estelik buyımlar satıw hám turar jaylar rekonstruksiyası, jasaw orınlar hám aymaqlar infrastrukturası jaqsılanıwınan alıwı múmkin bolǵan ekonomikalıq paydada turizmniń unamlı áhmiyeti anıq bolıp atır. Bir qatar social toparlar, ásirese, keleshek áwlad ushın óz aymaǵınıń tariyxıy-mádeniy áhmiyetin seziniw, onıń mámlekette hám dúnyada belgili ekenliginen maqtanısh etiw úlken áhmiyetke iye bolmaqta.[1,3,4]

Hár qanday regionda tariyxıy-mádeniy turizmdi rawajlandırıw onıń infrastrukturasınıń ózgeriwine, sociallıq hám qorshaǵan ortalıǵın rekreaciya,

dem alıw, sawda, muzeyler hám kórgizbelerge baǵdarlap, qayta qánigeliklestiriwge alıp keledi.

Tañlap alınǵan qala hám awıllar tábiyiy ortalıq penen baylanısqa jaǵdayda, regional hám xalıqaralıq mádeniy turizmdi kóp tárepleme rawajlandırıwǵa tiykar boladı. Zıyarat hám tariyxıy-arxeologiyalıq turizm adamlardıń dúnyanıń qálegen noqatına sayaxat qılıw motivaciyasına tásir etiwshi bir qatar áhmiyetli sıpatlamalarǵa iye bolǵanlıǵı sebepli mámleketimizde turizmdi rawajlandırıwdıń tiykarǵı faktorı bolıwı múmkin. Zıyarat hám tariyxıy-arxeologiyalıq turizmde xalıqaralıq hám regionallıq dárejesindegi barlıq basqışlarda úlken keleshektegi áhmiyetke iye.

Ótkerilgen izertlew nátiyjelerinen kelip shıǵıp, usını atap ótiw kerek, mádeniy-tariyxıy turizmde turisttıń ruwxıy dúnyaǵa kóz qarasin keńeytiwge bolǵan mútajlıǵı bul turizm turiniń tiykarın quraydı. Turizm mádeniy baylıqlar menen tanısıp, turisttıń qızıǵıwshılıǵı nátiyjesi bolıp tabıladı. Sonday-aq usınıń menen birgelikte, tariyxıy estelikler jaylasqan -Samarqand, Buxara, Xiywa, Xojeli hám usı siyaqlı áyyemgi qalalardıń qaldıqları, eski áyyemgi Oraylıq Aziya xalıqları turmısı haqqındaǵı arxeologiyalıq tabılǵan zatları úyreniw bolıp tabıladı.[1]

- Mámleketimizdiń barlıq regionları bay tariyxıy-mádeniy miyraslarǵa iye esaplanıp, waqıyalıq turizm (event tourism)nen paydalanǵan halda túrli mádeniy ilaj hám festivallardıń barlıq regionlarda sistemalı túrde ótkeriliwi, regionlardıń sociallıq-ekonomikalıq rawajlanıwına alıp keliwin tiykarlap berildi. Usınıń menen bir qatarda, turistler mútajlıǵı qanaátlandırıw, tariyxıy-mádeniy miyraslardı qayta tiklew hám saqlap qalıwdı támiyinlew hám de turizm iskerlik subektlerin tarmaqlar aralıq muwapıqlastırıw maqsetinde waqıyalıq turizm arqalı ǵalabalıq ilaj hámde festivallardı ótkeriw boyınsha usınısılar islep shıǵıw.

- Turizmdi rawajlandırıwdıń baslanǵısh noqatı turistikalıq potencialdı bahalaw turistlerdiń itibarın tartıwı múmkin bolǵan ámeldegi tariyxıy hám mádeniy obyektler, tábiyiy resurslar kózqarasınan kórip shıǵıladı. Bıraq, bul obyektler hám resurslar, turizm bazarınıń anıq segmentleri hám arnawlı qandayda bir mútajlıklar qanaátlandırıwǵa qaratılmasa potencialǵa iye dep esaplanbaytuǵını ilimiy túsiniw penen tiykarlanıp berildi. Qarıydarlardıń mútajlıkların úyreniw maqsetinde tariyxıy hám zıyarat turizmi potencialına bolǵan talaptı qandayda bir basqış arqalı anıqlaw usılları islep shıǵıp hám ámeliyatqa engiziw zárúr.

“GEOGRAFIYA – KELESHEKKE KÓZ-QARAS”

atamasındağı Respublikalıq kólemdegi ilimiy-teoriyalıq konferenciya

Paydalanılđan ádebiyatlar dizimi:

1. Iskenderov A.B., Uzaqbaev Q.K., Sharibaev A.M., Djanabaev I.B. “Turizm hám rekreaciylıq geografiya” páninen oqıw-metodikalıq qollanba. Nókis-2019, 128 bet.
2. Iskenderov A. B., Eshiniyazov B. A. ÓZBEKSTAN AYMAĞINDA TURIZMNIŇ JAŇA TÚRLERINIŇ RAWAJLANÍWÍ //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 6. – C. 217-220.
3. Iskenderov A. B., Eshiniyazov B. A. TURIZMDI RAWAJLANDÍRÍWDA TURIZM-REKREACIYALÍQ RESURLARDÍŇ ÁHMIYETI //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 6. – C. 212-216.
4. Iskenderov A.B., Eshiniyazov B.A. OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF PILGRIMAGE TOURISM ON THE TERRITORY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN// Экономика и социум. -2023. Т.112. - №.9. – C.138-141.
5. Eshiniyazov B. A. U., Saliev E. P. U., Tursinbaev A. K. O’ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZIYORATGOHLARNING AHAMIYATI //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2023. – T. 3. – №. 10. – C. 243-251.

Ájiniyaz atındağı
NOKIS MAMLEKETLIK
PEDAGOGIKALÍQ INSTITUTI
N M P I
1934